

Ekonomický přehled České republiky, 2006

**Jaké jsou vyhlídky
růstu HDP?**

**Jakého pokroku bylo
dosaženo v zajištění
fiskální udržitelnosti?**

**V čem se liší návrhy
důchodové reformy?**

**Jak motivovat regiony
a obce k reformě
veřejných výdajů?**

**Jaké reformy v oblasti
práce a vzdělání
jsou zapotřebí?**

**Jaký pokrok
byl učiněn v
podnikatelského
sektoru a politice
inovací?**

Další informace

For further reading

Where to contact us?

Obsah

Hospodářský růst České republiky se zvýšil a je nyní srovnatelný s ostatními zeměmi regionu. Nízká inflace a úrokové míry jsou již nějakou dobu silnou stránkou ekonomiky a hospodářská politika je dobře připravená na plnění měnových kritérií pro vstup do eurozóny, který je plánován na rok 2010. Příští vláda se však bude muset vypořádat s významnými výzvami fiskální udržitelnosti. Navíc musí pokračovat ve zlepšování podmínek na trhu práce a podpoře podnikatelského prostředí.

Deficity byly v poslední době povzbudivě nízké, což však bylo vyvoláno spíše neočekávanými příjmy a odloženými výdaji než škrty v oblasti výdajů.

Z dlouhodobého hlediska nebude možné udržet nízký deficit a dluh bez rozsáhlých reforem v oblasti veřejných výdajů a rozpočtové reformy, zejména z důvodu potřeby spolufinancovat projekty financované z rozpočtu EU a očekávaného tlaku na růst výdajů z důvodu stárnutí populace:

- Principy sdílené pěticí návrhů důchodové reformy předložené v roce 2005 představují dobrou základnu pro konečné rozhodnutí o podobě reformy, která bude řešit výdajové tlaky související se stárnutím populace. Tato reforma by měla spolu s dlouho očekávanou reformou zdravotnictví být pro další vládu prioritou.
- Je třeba také věnovat pozornost výdajům krajů a obcí. Je nutné přijmout opatření ke zvýšení efektivity v mnohých velmi malých obcích. Navíc by se mělo v širší míře využívat porovnání (benchmarking) nákladů a kvality poskytovaných služeb. Tyto úvahy spolu s potřebou strukturálních reforem ve výdajové oblasti znamenají, že vláda musí být opatrná při poskytování větší příjmové nezávislosti krajským a místním samosprávám.

This Policy Brief presents the assessment and recommendations of the 2006 OECD Economic Survey of Czech Republic. The Economic and Development Review Committee, which is made up of the 30 member countries and the European Commission, reviewed this Survey. The starting point for the Survey is a draft prepared by the Economics Department which is then modified following the Committee's discussions, and issued under the responsibility of the Committee.

Na trhu práce přetrvává dlouhodobá nezaměstnanost a dochází ke všeobecnému utlumování zaměstnanosti vzhledem k vysoké daňové zátěži, kterou je těžké snížit. Ačkoliv bylo dosaženo určitého pokroku prostřednictvím iniciativ zaměřených na motivaci uchazečů o práci a lepšího systému nemocenských dávek, reforma zákoníku práce proběhla v omezené míře. Je zapotřebí vyvinout větší úsilí v oblasti zlepšení přístupu k vyššímu vzdělání. Hlubková analýza sekundárního a terciálního vzdělávání odhalila potřebu rozsáhlejšího řešení rychle se zvyšující poptávky po vysokoškolském vzdělání:

- Potíže veřejných vysokých škol, které se musejí vyrovnávat s vyšším počtem studentů, by nejlépe řešilo zavedení školného, doplněného studentskými půjčkami podporovanými z veřejných prostředků.
- Středoškolské vzdělávání musí být více provázáno s vysokoškolským prostřednictvím širšího přístupu k programům, které poskytují možnosti přijetí na vysoké školy. Navíc by mělo být postupně odstraňováno vyčleňování malého počtu studentů do elitních veřejných škol již v raném věku.

Podmínky pro podnikání zlepšila nová konkursní legislativa a pokračující úsilí zaměřené na omezení administrativních nákladů a korupce, ve kterém je nutno pokračovat. Hlubkové hodnocení inovační politiky poukazuje na dobré záměry, avšak v této oblasti je nutno udělat ještě mnoho práce:

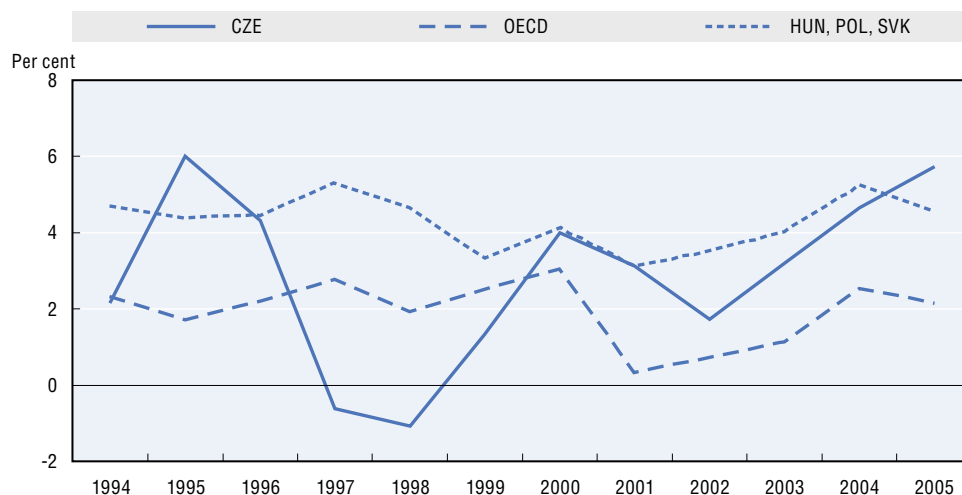
- Jasněji stanovit odpovědnosti a uspořádat některé finanční mechanismy v inovační politice, zvláště pak snížit velký počet rozpočtových položek určených na podporu vědy a výzkumu.
- Velmi pozorně zvážit nedávno zavedené daňové pobídky pro oblast vědy a výzkumu a plány dalších pobídek, neboť existují nejednoznačné mezinárodní zkušenosti s efektivitou takto vynaložených prostředků. ■

Jaké jsou vyhlídky růstu HDP?

Za období 2002 – 2005 se zvýšil roční růst HDP na obyvatele z necelých 2% na 6% a převýšil tak průměr ostatních východoevropských členských zemí OECD. Uskutečněné reformy a vstup do EU přispívají k dalšímu rozšiřování exportních výrobních kapacit, které je podporované přímými zahraničními investicemi. Obchodní bilance se dostala do přebytku. Nicméně dosažení úrovně vyspělejších ekonomik je otázkou vzdálenější budoucnosti a k udržení těchto výkonů bude nutno pokračovat v reformách. Vstup do eurozóny je plánován na rok 2010, což může přinést další stimul k růstu. Vedle toho zveřejnila současná vláda svůj plán reforem – *Strategii hospodářského růstu*. Ta obsahuje velký počet detailních návrhů, z nichž mnohé odrážejí dřívější a současná doporučení OECD a měla by být využita jako katalyzátor změn. Nejdůležitější opatření musí být přijata ve fiskální politice; je velmi důležité, aby se nová vláda vyrovnala s významnými výzvami spočívajícími v dosažení udržitelného schodku prostřednictvím reformy veřejných výdajů. Hospodářská politika se musí také zaměřit na zdokonalování trhu práce, včetně vytvoření základny kvalifikovaných pracovníků, a na opatření k posílení podnikatelského prostředí.

Inflace a úrokové míry zůstávají nízké. Chvályhodné je zavedení procesu ročních hodnocení za účelem vhodného načasování vstupu do eurozóny. Reálná konvergence v HDP na obyvatele byla po několik let doprovázena nízkou a stabilní inflací. Na počátku 21. století byl růst indexu spotřebitelských cen nižší než cílové pásmo vytyčené centrální bankou. Avšak inflace se od té doby poněkud zvýšila a od počátku roku 2006 byla v pásmu 3 +/- 1%. Nízké inflaci odpovídají i nízké úrokové sazby, které jsou na podobné úrovni jako v eurozóně. I přes tyto příznivé podmínky existuje riziko nesplnění kritérií inflace a směnného kursu pro vstup do eurozóny. Aby bylo toto ale i další rizika pro vstup do eurozóny snížena, ČR zavedla speciální proces ročního vyhodnocování připravenosti ekonomiky pro přijetí eura. V rámci tohoto hodnocení

Obrázek 1.
RŮST HDP NA JEDNOHO
OBYVATELE¹
Vyjádření v procentech

1. Růst v Maďarsku, v Polsku a na Slovensku je prostý průměr a růst OECD na rok 2005 představuje odhad.
Zdroj: OECD, Annual & Quarterly National Accounts Databases.

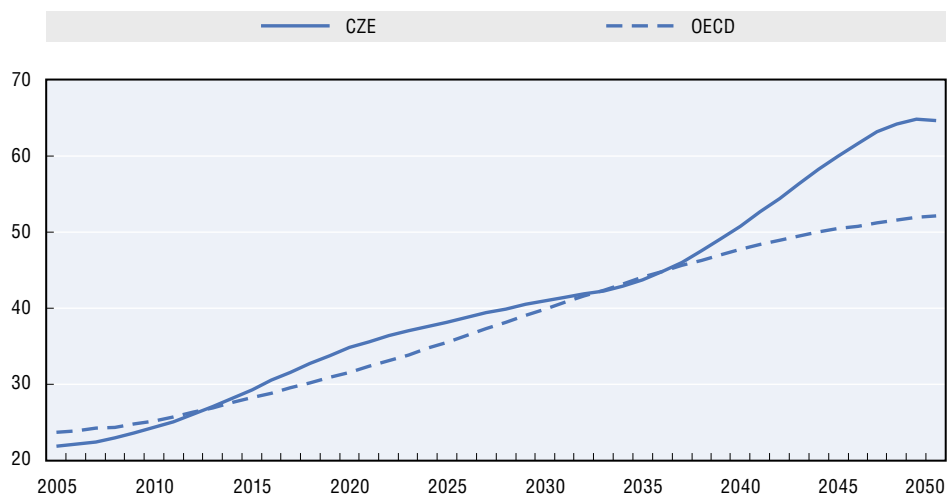
se posuzuje nejenom plnění maastrichtských kritérií, ale také sladěnost ekonomiky s eurozónou a flexibilita tuzemských trhů. Tento proces a režim cílování inflace poskytují dobré podmínky pro vstup do eurozóny a nevyžadují výraznější změnu. ■

Jakého pokroku bylo dosaženo v zajištění fiskální udržitelnosti?

Deficit veřejných rozpočtů za r. 2005 je v současné době odhadován na 2,6% HDP v aktuálním pojetí, oproti 2,9% v r. 2004. Tyto výsledky jsou výrazným zlepšením oproti předcházejícím letům i po zohlednění specifických faktorů v aktuálním účetnictví. Výsledky nicméně částečně odrážejí pokračující silný nárůst příjmů. Navíc byly výdaje nižší než rozpočtované vzhledem k převodu části výdajů do rezervních fondů. Nedá se však říct, že by šlo o trvalého snižování veřejných výdajů - vyjádřeno v procentech HDP. Rozpočet na rok 2006 vykazuje z hlediska výdajové disciplíny v několika oblastech určité uvolnění. Byly navýšeny střednědobé výdajové rámce, což odráží očekávaný růst strukturálních příjmů. Existují určité obavy ohledně opodstatněnosti tohoto kroku. *Ukazuje se, že je nutné ve střednědobém výdajovém rámci zavést další pravidla pro řešení neočekávaných příjmů a výdajů.* V budoucnu budou fiskální výzvy spočívat především v zajištění dostatečného prostoru ve veřejných rozpočtech pro spolufinancování mnohem větších objemů prostředků, které budou k dispozici na financování projektů v rámci rozpočtu EU na období 2007-2013, z nichž mnohé budou důležité pro budování a rozšiřování infrastruktury. Aby byly plně využity prostředky EU, vzroste potřeba spolufinancování ze současných zhruba ¼ procenta HDP na zhruba ¾ procenta HDP. *Vytváření prostoru pro tyto a další nezbytné investice do infrastruktury vyžaduje ještě silnější kontrolu výdajů ve všech oblastech tak, aby nebylo ohroženo postupné přibližování k vyrovnanému rozpočtu. To je nutné jako příprava na výdajové tlaky vyplývající ze zrychlujícího se trendu stárnutí populace.* Celkem vzato, snižování deficitů před přijetím eura, ale i poté, není možné bez trvalých úspor prostřednictvím reformy veřejných výdajů, čemuž by napomohlo zdokonalení rozpočtového procesu. ■

Obrázek 2.

DEMOGRAFICKÁ MÍRA ZÁVISLOSTI¹

1. Demografická míra závislosti je kalkulována následujícím způsobem: $100 \cdot (\text{obyvatelstvo starší 65 let}) / (\text{obyvatelstvo ve věku 20-64 let})$.

Zdroj: Odhady Sekretariátu OECD založené na studii OSN - World Population Prospects 1950-2050 (The 2002 Revision).

V čem se liší návrhy důchodové reformy?

Vítáme úsilí, jež bylo vyvinuto k dosažení konsensu o důchodové reformě. V roce 2005 se speciální pracovní skupina pro důchodovou reformu zabývala pěti návrhy (každá z hlavních politických stran předložila jeden). Díky tomu byly jejich návrhy detailně rozpracovány na základě srovnatelných výchozích předpokladů. Tento transparentní přístup lze skutečně doporučit, obzvláště k tak fundamentální otázce, jakou důchodová reforma představuje pro celou společnost. *Vypracované návrhy obsahují širokou škálu možností a měly by být využity jako východisko pro konečné rozhodnutí ohledně důchodové reformy, která by měla být pro budoucí vládu hlavní prioritou.* Jeden z návrhů zavádí systém virtuálních účtů, druhý zachovává průběžně financovaný systém, ale vyčleňuje z něj příspěvkově definovaný pilíř, třetí navrhuje pouze parametrické změny stávajícího průběžného systému, zatímco čtvrtý navrhuje rovný důchod. Pátý návrh se podobá třetímu, ale dále rozšiřuje stávající průběžný systém o příspěvkově definovaný pilíř.

Některé aspekty reformních návrhů by mohly být vylepšeny, aniž by byl narušen základní přístup v nich obsažený. Konkrétně z hlediska finanční stability by návrhy mohly být posíleny automatickým, spíše než nahodilým způsobem indexace důchodů.

Jiné aspekty navrhovaných důchodových systémů však vyplývají z jejich samotné podstaty, především vazba mezi důchodem a výdělkem a rozsah zajištění důchodů z veřejných prostředků. Návrh systému s definovaným příspěvkem nad rámec současné pojistné sazby a systém pomyslných účtů nejvíce zdůrazňují vazbu mezi důchodem a výdělkem prostřednictvím stabilního náhradového poměru na všech úrovních předcházejících výdělků. Při rozhodování o tom, jak těsná vazba by měla být mezi důchodem a výdělkem, je klíčovou otázkou, do jaké míry by měl stát požadovat od jednotlivců, aby si sami šetřili na důchod. To vychází z přesvědčení, že lidé jsou krátkozrací a, pokud bude toto rozhodnutí ponecháno na nich samotných, nevytvoří si adekvátní úspory. Zastánci silnější vazby mezi výší důchodu a výdělků také argumentují tím, že těsná vazba motivuje k práci a přispívá k větší ochotě spořit na stáří (protože příspěvky jsou méně vnímány jako implicitní daň). Tyto výhody nicméně musejí být posuzovány s vědomím toho, že návrhy ve svém současném zpracování jsou podmíněny vysokou příspěvkovou sazbou a širokým zapojením vlády, přičemž neřeší v plné míře otázky sociální záchrané sítě.

Pracovní skupina se nezabývala otázkou zdanění důchodů a dávek sociálního zabezpečení, kterou je ale také potřeba řešit, konkrétně systém dotací a daňových úlev při dobrovolných příspěvcích do soukromých penzijních fondů. Ten v současné době generuje málo úspor. *Reforma musí vzít v úvahu narůstající mezinárodní zkušenosti o tom, že daňové pobídky jsou často nákladné a neefektivní z hlediska generování větších úspor.*

Pokrok v ostatních oblastech reformy veřejného sektoru je nerovnoměrný. Ačkoliv se jednotliví ministři zdravotnictví snažili vypracovat plány reformy zdravotnictví, žádný z nich nebyl realizován. Výsledkem je, že pokrok při reformě zdravotnictví v souladu s doporučeními navrženými v předchozích Zprávách OECD byl malý. Celkové úspory veřejných výdajů byly také nevýrazné, zvláště úsilí o snížení počtu zaměstnanců ministerstev se ukázalo neúspěšné.

Určitého pokroku bylo dosaženo ve zdokonalování rozpočtového systému. Jsou realizována různá opatření k posílení odpovědnosti a došlo k omezení počtu mimorozpočtových fondů. Nová pravidla umožňující ministerstvům převádět výdajové prostředky do následujícího roku snížila nevhodné nakládání s rozpočtovými prostředky, ale ukazují se být problematická z hlediska celkové kontroly výdajů. *Je potřeba zvážit takové úpravy pravidel, které by zachovaly stávající výhody tohoto uspořádání, zvláště v případě investičních výdajů a programů EU, a současně umožnily zachovat kontrolu nad výdaji ze strany ministerstva financí. Jednou z cest, která by měla být využita, je provázat možnost převodu prostředků s pokrokem při zavádění výkonově orientovaného rozpočtování.* Využívání partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem (PPP projekty), které by pomohlo veřejným financím, je i nadále omezené, ačkoliv zákon, který se nyní nachází v legislativním procesu, má za cíl podpořit jeho větší využívání v budoucnu. *Takovéto partnerství může usnadnit financování projektů, ale vyžaduje zkušenosti a obezřetné strukturování, aby se předešlo vzniku nežádoucích dlouhodobých závazků. ■*

Jak motivovat regiony a obce k reformě veřejných výdajů?

Úspěšná reforma veřejných výdajů vyžaduje spojené úsilí ministerstev a ústředních orgánů, ale také obcí a krajských samospráv. Aby došlo ke zlepšení efektivnosti při zajišťování veřejných služeb, musí fungovat hospodářská politika v této oblasti na třech frontách: úspory z rozsahu, systém financování a zodpovědnost za dosažené výsledky.

V ČR je více než 6200 obcí a podle mezinárodních zkušeností je řada z nich příliš malá na to, aby zajistily z ekonomického hlediska efektivní poskytování veřejných služeb. Proto je nutné více podporovat využívání úspor z rozsahu. *Jednou z cest je posílení finančních pobídek pro spojování prostřednictvím progresivnějšího mechanismu přerozdělování daní, jednorázových kompenzací nákladů spojených se slučováním a odstraněním takových prvků v mechanismu přidělování dotací, které zvýhodňují operace malého rozsahu. Orgány by také měly hledat způsoby podporování větší spolupráce při poskytování služeb. Z tohoto hlediska se zdá slibný návrh upravit pravidla pro přerozdělování daní tak, aby zvýhodňovala obce, které podepíší dohody o spolupráci. Dále je zde potenciál pro racionalizaci sítí úřadů, které poskytují služby jménem ústřední vlády.*

Při financování nižších úrovní by hlavním cílem hospodářské politiky mělo být zajištění větší flexibility, konkrétně pak prostřednictvím přechodu od účelových dotací k blokovým dotacím, nebo zvýšením podílu na sdílených daních. Nicméně je na místě obezřetnost, neboť v některých výdajových oblastech budou nezbytné široké reformy a pro jejich úspěšnou realizaci může být důležité zajistit vliv ústřední vlády prostřednictvím účelových dotací. Prozatím se nerozšířilo užívání nákladových a výkonových ukazatelů, takže veřejnost nemá na místní úrovni k dispozici nástroje, jejichž prostřednictvím by mohla sledovat nakládání s příjmy municipálních rozpočtů. Zároveň existuje další prostor pro kraje a obce při využívání místních daní, například rozšířením zákonných limitů při zdanění nemovitostí.

V rámci rozpočtového systému je potřeba poněkud zpřísnit dluhová pravidla: sankce jsou dosti měkké a zahrnutí splátek dluhu do „dluhové služby“ je problematické. Také by měla být přijata různá opatření ke zvýšení transparentnosti. Měla by být dále rozvíjena veřejně přístupná databáze účtů krajů a obcí a Nejvyšší kontrolní úřad by měl mít více pravomocí pro provádění auditu obcí.

Z hlediska zodpovědnosti je zapotřebí zavést další pobídky pro účast v projektech porovnávání nákladů a výkonů (benchmarking), má-li se benchmarking stát komplexním a všestranným národním systémem. Transparentnost veřejných zakázek a dohled nad nimi také vyžaduje zlepšení. Příklad Magistrátu hlavního města Prahy, který zveřejnil podrobné informace o všech svých smlouvách na veřejné zakázky online, by měl být následován ostatními obcemi. V rámci e-governmentu je nutno snížit náklady na elektronický podpis. Lepší koordinace veřejných databází by podnikům a podnikatelům snížila administrativu a byrokracii. ■

Jaké reformy v oblasti práce a vzdělání jsou zapotřebí?

Ačkoliv nejsilnější dlouhodobou hybnou silou rozvoje musí být zvyšování produktivity, růst HDP na obyvatele může být také podpořen prostřednictvím většího využití lidských zdrojů. Nedávný vývoj na trhu práce je povzbudivý, avšak zásadní problémy přetrvávají, zvláště pak dlouhodobá nezaměstnanost. Zhruba polovina nezaměstnaných je bez práce minimálně rok a jsou silně soustředěni v určitých regionech země. Vytváření pracovních příležitostí – konkrétně pro skupiny se slabou vazbou na trh práce – ztěžuje vysoké daňové zatížení a přísná legislativa v oblasti ochrany zaměstnání na dobu neurčitou. Co se týče budoucího růstu produktivity, zásadní význam má dovednostní základna. Přestože vzdělávací systém funguje v určitých oblastech docela dobře, školství potřebuje další reformy, aby se vypořádalo s rychle rostoucí poptávkou po terciálním (vysokoškolském) vzdělání. Počet osob se středním vzděláním je tradičně vysoký, ale pracující populace jako celek vykazuje jednu z nejnižších úrovní vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v OECD. Nicméně ke změnám dochází vzhledem k prudkému nárůstu počtu absolventů, kteří se hlásí na vysokou školu. Do budoucna bude tato poptávka i přes pokles počtu mladých lidí v populaci nadále růst.

Zvýšení využitelnosti pracovní síly vyžaduje celou škálu opatření na poptávkové i nabídkové straně zaměřených na zdokonalení systému pobídek a podpory větší flexibility na trhu práce.

Byla přijata celá řada opatření za účelem dosažení větší orientace systému sociálního zabezpečení na podporu zaměstnanosti. Od ledna 2007 bude zaveden nový bonus pro aktivní uchazeče o zaměstnání, posíleny mimoplatové výhody pro zaměstnance a zdokonalen systém nemocenských dávek. Bylo dosaženo dohody o harmonogramu deregulace nájemného za bydlení, což by mělo napomoci rozvoji pracovní mobility. Zároveň bylo dosaženo také určitého pokroku ve smyslu flexibilnější pracovní legislativy a stanovování mezd. Nový zákoník práce, pokud bude schválen, modernizuje současnou legislativu a přináší větší smluvní volnost do pracovního práva. Zavedení účtů pracovní doby by mělo napomoci flexibilitě. *Je však stále nutné zjednodušit pravidla pro propouštění pracovníků se smlouvou na dobu neurčitou.*

Z hlediska stanovování mezd došlo v první polovině tohoto roku k výraznému zvýšení minimální mzdy. Stálý vzestupný trend lze pozorovat od konce 90. let, což působí v neprospěch konkurenceschopnosti v mezinárodním měřítku a vytváření nových pracovních míst.

Hlavní politickou prioritou musí být i nadále snižování značného daňového zatížení zaměstnavatelů, jelikož současná úroveň značně tlumí zaměstnanost na celém trhu práce. Na druhou stranu zde existuje omezení v potřebě fiskální konsolidace a protichůdných priorit v podobě snižování výdajů a příjmů. Zmenšení daňového zatížení se proto možná bude muset zaměřit na snížení nemzdových nákladů spojených s pracovní silou ve spodní části trhu práce.

Rychlý rozvoj terciálního vzdělávání vyžaduje více zdrojů a lepší pobídky jak pro studenty, tak pro vzdělávací instituce. University již do jisté míry reagovaly na měnící se prostředí zavedením tříletého odborného studia. *Zavedení školného pro studenty veřejných vysokých škol, které by alespoň částečně odráželo náklady na terciální vzdělání, by pomohlo lepšímu rozhodování studentů a rychlejší reakci škol na dnešní měnící se požadavky. Pokud bude zavedeno školné, mělo by být doprovázeno studentskými půjčkami z veřejných prostředků, jejichž splácení by bylo podmíněno příjmem absolventa.* Takováto diverzifikace financování terciálního školství by též pomohla vysokým školám vypořádat se s dalším nárůstem počtů studentů. *Jakékoliv zvýšení financování musí být provázáno monitorováním a vyhodnocováním kvality výstupů.*

Střední školy se těší dobré pověsti a těžší z dobře zavedené institucionální tradice. Systém nicméně vyžaduje další změny z hlediska zaměření a flexibility tak, aby lépe odpovídal měnícím se požadavkům trhu práce.

- Na středních školách bude postupně zaváděn nový systém jednotných maturitních zkoušek z určitých předmětů, což přináší vítané omezení jejich dosavadní různorodosti. Výsledky maturity tak budou užitečným vstupem pro potenciální zaměstnavatele. Zároveň by ale měly v budoucnu sehrát významnější roli při přijímacím procesu na vysoké školy a omezit tak nutnost specifického testování, které znesnadňuje proces přijímání studentů na vysoké školy, ale též přispívá k sociální segregaci v terciálním školství. *Menší závislost na přijímacích zkouškách však vyžaduje užší spolupráci středních škol s vysokými, aby bylo zajištěno, že výsledky maturitní zkoušky budou užitečnou informací při hodnocení potenciálních studentů.*
- Je nutné zajistit lepší přístup k obecným kurzům, které poskytují možnost pokračování ve studiu na vysokých školách. *Toho je možné dosáhnout jejich zavedením v širší míře na středních technických školách a srovnáním standardů kvality se standardy gymnázií. Obecně řečeno, možnosti volby budou rozšířeny, pokud se ve vyšších ročnících středních škol rozšíří osnovy o všeobecné vzdělávací předměty a umožní-li se studentům přecházet jednodušeji z jedné školy na druhou. Dále by mělo být odstraněno vyčleňování menšího počtu studentů do elitních veřejných škol ve věku 11 let, jak je již nastíněno ve strategickém dokumentu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.*

- Pokračující decentralizace odpovědnosti za školství, jež začala počátkem roku 2000, zvýšila význam měření výsledků a jejich porovnávání (tzv. benchmarking). *Nedávno zavedený systém hodnocení má výhody, ale je nutno zvýšit jeho efektivitu, konkrétně povolením publikovat výsledky a poskytnutím většího prostoru školní inspekci pro sběr informací. Systém hodnocení by měl být rozšířen tak, aby zahrnoval školy, typy škol, kraje a celý školský systém. Měl by konkrétně také vyhodnocovat, jak jsou absolventi připraveni pro zaměstnání a další vzdělávání.*
- V učitelské profesi existuje všeobecně nízká motivace. Částečným řešením je podpora většího využívání finančních odměn za dobré výsledky práce. *Školení při práci by zajistilo, že se učitelé budou lépe přizpůsobovat změnám v systému středního školství, zvláště rozšiřuje-li se přístup studentů ke všeobecnému vzdělání. Zároveň by mělo přispět k vyššímu pracovnímu uspokojení.*

Je nezbytné podpořit zapojení střední a starší generace do vzdělávacího procesu, zvláště pak motivovat osoby s nízkou úrovní vzdělání a kvalifikace. Současný systém je příliš striktně zaměřen na standardní způsob učení. Možnost přístupu ke vzdělávání, zvláště pro dospělé, kteří chtějí navštěvovat středoškolské či vysokoškolské kurzy, musí být rozšířena a musí jim být poskytnuta možnost širšího výběru studijních programů. *To vyžaduje systematictější přístup ke vzdělávání dospělých, což zahrnuje mechanismy financování, zajištění kvality, informací a poradenství, ale rovněž změny v současném uspořádání kvalifikace.* ■

Jaký pokrok byl učiněn v podnikatelském sektoru a politice inovací?

Podnikatelský sektor musí hrát klíčovou úlohu při uzavírání mezery v HDP na obyvatele oproti ostatním zemím OECD. Jak již bylo uvedeno výše, finanční prostředí pro podnikání je relativně dobré s nízkou inflací a cenou výpůjček. Ale pomalý pokrok reformem v oblasti trhu práce tlumí rozvoj podnikání. Zdokonalení administrativního procesu, překonání slabín v určitých oblastech podnikatelské legislativy a boj s korupcí zůstává i nadále výzvou pro hospodářskou politiku. Další výzvou je zajistit, aby zdanění a podpora podnikání dosahovaly efektivně cílů hospodářské politiky, konkrétně pak v oblasti inovačních strategií.

Konkursní legislativa byla dlouho kritizována jako překážka efektivního využívání kapitálu v ČR. Po několika neúspěšných předchozích pokusech byl na začátku roku 2006 přijat nový zákon o konkursu a vyrovnání, který usiluje o posílení postavení věřitele, včetně zavedení možnosti „reorganizace“. Vítanými jsou také změny v zákonech, které mají za cíl snížit administrativní zatížení soudců, zjednodušit kontrolní postupy v rámci právních procesů a zkrátit maximální lhůty pro vyřízení podání u soudu. Také formuláře pro registraci společnosti byly standardizovány. *Nicméně jak nová konkursní legislativa, tak opatření zaměřená na snížení byrokracie budou pravděpodobně vyžadovat následné kroky. Z tohoto důvodu je nutné pozorné monitorování dopadu těchto nových opatření.* Omezení administrativní zátěže podnikatelů by také mělo odradit korupci vznikající z pokusů zkrátit nebo obejít zdoluhavé procesy. Kampani proti korupci napomáhá otevřené uznání tohoto problému a neutuchající úsilí zavádět nová opatření směřující ke zvyšování odpovědnosti, jako například nedávno navržený zákon rozšiřující požadavek zveřejňování majetkových poměrů na

politiky a veřejné činitele. *Avšak boj s korupcí není v žádném případě u konce a je nutno pokračovat v tlaku na zvyšování odpovědnosti spolu s omezováním příležitostí pro korupci prostřednictvím zjednodušování administrativních procesů.*

Výdaje na vědu a výzkum v ČR představují zhruba 1% HDP; ve srovnání s průměrem OECD je tato úroveň relativně nízká, nicméně o něco vyšší než v ostatních východoevropských členských zemích OECD. Stejně jako v mnohých zemích OECD se česká inovační strategie zaměřuje jak na podporu výzkumu v soukromém sektoru, tak na spíše tržní přístup k vědě a výzkumu ze strany výzkumných pracovišť a vysokých škol.

- V systému inovačních strategií je nutno zavést určité zpřísnění zodpovědností a uspořádat finanční mechanismy. *Je důležité, aby byly realizovány plány na snížení velkého počtu rozpočtových položek vztahujících se k vědě a výzkumu. Dále je nutno přeformulovat zodpovědnost státní správy tak, aby se inovační strategie přímo zaměřovaly na výzkum, který rozpracovává komerční aplikace nebo vytváří akademické základy s potenciálem komerčního využití.* V případě organizace zastřešující vědu a výzkum, Rady pro výzkum a vývoj, by to mohlo být řešeno například prostřednictvím většího zastoupení podnikatelského sektoru. Dále je nutno vyřešit problém překrývajících se působností Rady a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a zajistit lepší koordinaci mezi pěti ministerstvy, která se podílejí na vytváření politiky a strategie výzkumu a vývoje.
- Většina veřejné podpory na vědu a výzkum je přerozdělována spíše na institucionálním základě (60%) než na základě projektů (40%). Jedním z hlavních cílů je změnit toto rozdělení na opačný poměr ve prospěch projektů. *Je také potřeba provést změny v hodnotících kritériích pro udělování grantů.* Akademicky zaměřené ukazatele pro celé výzkumné instituce (nebo oddělení) by měly mít menší váhu a naopak větší váhu by měly dostat charakteristiky týmu, který bude výzkum provádět. Měl by být zvážen také systém pravidelných „hodnocení výzkumu“.
- Stejně jako v mnohých jiných zemích se státní instituce snaží podporovat tržně orientovaný výzkum prostřednictvím silnějších vazeb mezi veřejnými a soukromými organizacemi. *Aby byl trh práce výzkumných pracovníků integrovanější, mohlo by být odměňování výzkumu ve veřejném sektoru založeno více na základě výsledků práce.* Je nutné posilovat vazby mezi průmyslem a vědou. Takováto opatření by mohla pomoci přilákat zpět do ČR vědce působící v zahraničí. Vazby mezi veřejným a soukromým sektorem lze též posilovat přiřazením většího významu jejich spolupráci při vyhodnocování vědecké činnosti.
- Pro podporu výzkumu a vývoje jsou také využívána daňová opatření. V roce 2005 byla zavedena 100% daňová úleva na výdaje spojené s vědou a výzkumem. *Ačkoliv jsou takovéto úlevy zavedeny v několika dalších zemích OECD, důkazy o jejich efektivitě se různí, a proto by měl být důraz kladen na vyhodnocování dopadu jak výzkumné činnosti tak nákladů.* V posledním strategickém dokumentu o inovační politice je také obsažen návrh na zřízení struktury podobné maďarskému inovačnímu fondu. Potenciální přínos takového opatření musí být zvážen v porovnání s negativními

stránkami komplikovaného podnikatelského daňového prostředí a dalšími administrativními náklady. Dále je nutno uvažovat o zavedení časového omezení jednotlivých programů.

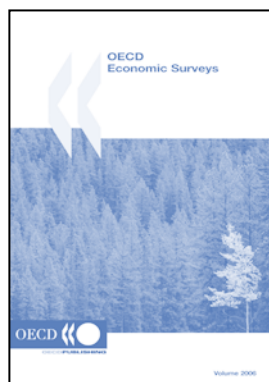
- Přístup k financím je v ČR jedním z hlavních omezení inovativních malých a středních podniků (SME) především proto, že investiční návrhy jsou většinou příliš malé pro fondy rizikového kapitálu. Existují plány na řešení této situace prostřednictvím vládou sponzorovaného fondu rizikového kapitálu. *Takovéto schéma by mělo být pečlivě naplánováno a sledováno, aby bylo zajištěno správné zaměření a efektivita nákladů.* Existují totiž méně nákladné způsoby pomoci inovativním SME v přístupu k financím, např. prostřednictvím změn v regulaci investování penzijních fondů.
- *Českým inovátorům často chybí klíčové dovednosti a informace, které potřebují pro úspěšné založení společnosti a v tomto směru je potřeba podniknout více.* Jednou z možností je zahrnout podnikatelská témata do vědeckých a technických předmětů na univerzitách, včetně patentního práva a procesu podávání žádostí. Pomohlo by také zlepšení informací a administrativních systémů v oblasti práv duševního vlastnictví. Dále by inovativní SME mohly těžit ze zavedení informačního systému současných i plánovaných rozvojových projektů v krajích a obcích tak, aby mohly mít přehled, například o místech, která jsou k dispozici v technologických parcích. ■

Další informace

Pro další informace týkající se tohoto dokumentu se prosím obraťte na:

Philip Hemmings; e-mail: philip.hemmings@oecd.org; tel.: +33 1 45 24 76 69,
or Alessandro Goglio; e-mail: alessandro.goglio@oecd.org; tel.: +33 1 45 24 75 71,
nebo navštivte www.oecd.org/czech.

For further reading

OECD Economic Surveys: *Economic Surveys* review the economies of member countries and, from time to time, selected non-members. Approximately 18 Surveys are published each year. They are available individually or by subscription. For more information, consult the Periodicals section of the OECD online Bookshop at www.oecdbookshop.org.

Additional Information: More information about the work of the OECD Economics Department, including information about other publications, data products and Working Papers available for downloading, can be found on the Department's Web site at www.oecd.org/eco.

Economic Outlook No. 78, December 2005.

More information about this publication can be found on the OECD's Web site at www.oecd.org/eco/Economic_Outlook.

OECD publications can be purchased from our online bookshop:
www.oecd.org/bookshop

OECD publications and statistical databases are also available via our online library:
www.SourceOECD.org

Where to contact us?

OECD HEADQUARTERS

2, rue André-Pascal
75775 PARIS Cedex 16
Tel.: (33) 01 45 24 81 67
Fax: (33) 01 45 24 19 50
E-mail: sales@oecd.org
Internet: www.oecd.org

GERMANY

OECD Berlin Centre
Schumannstrasse 10
D-10117 BERLIN
Tel.: (49-30) 288 8353
Fax: (49-30) 288 83545
E-mail:
berlin.contact@oecd.org
Internet:
www.oecd.org/deutschland

JAPAN

OECD Tokyo Centre
Nippon Press Center Bldg
2-2-1 Uchisaiwaicho,
Chiyoda-ku
TOKYO 100-0011
Tel.: (81-3) 5532 0021
Fax: (81-3) 5532 0035
E-mail: center@oecdtokyo.org
Internet: www.oecdtokyo.org

MEXICO

OECD Mexico Centre
Av. Presidente Mazaryk 526
Colonia: Polanco
C.P. 11560 MEXICO, D.F.
Tel.: (00.52.55) 9138 6233
Fax: (00.52.55) 5280 0480
E-mail:
mexico.contact@oecd.org
Internet:
www.ocdemexico.org.mx

UNITED STATES

OECD Washington Center
2001 L Street N.W., Suite 650
WASHINGTON DC. 20036-4922
Tel.: (1-202) 785 6323
Fax: (1-202) 785 0350
E-mail:
washington.contact@oecd.org
Internet: www.oecdwash.org
Toll free: (1-800) 456 6323

The OECD Policy Briefs are prepared by the Public Affairs Division, Public Affairs and Communications Directorate. They are published under the responsibility of the Secretary-General.